

EUTSI GEUREARI. MARCA LA DIFERENCIA

LEHENIK
EUSKADI
ES LO QUE
IMPORTA

www.eaj-pnv.eus

EAJren egitaraua
2016ko Hauteskunde Orokorrak

ZUREA BOZKATU

VOTA POR LO TUYO

EAJren egitaraua | 2016ko Hauteskunde Orokorrak

ESKEMA OROKORRA

EAJ-PNV, LEHENIK EUSKADI

JOKALEKU BERRI BATERAKO ERRONKAK ETA ARRISKUAK

- 1) Oinarri sendorik gabeko susperraldi ekonomikoa
- 2) Gizarte arrisku handiak
- 3) Legealdi irekia eta ziurtasunik gabea: birzentralizatzea edo “garai berria estatus berri baterako”

GURE APUSTUA: EUSKADI GEHIAGO ETA EUROPA GEHIAGO

EKONOMIA SUSPERTZEKO, GIZARTE KOHESIORAKO, GARDENTASUNERAKO ETA GURE AUTOGOBERNUAN SAKONTZEKO PROPOSAMENAK

- 1) Ekoizpen eredu berri bat. Industriaren eta berrikuntzaren aldeko apustua
- 2) Ekonomia berraktibatzearekin eta gizarte babesarekin elkargarria den ekonomia- eta aurrekontu-egonkortasuna
- 3) Lan harremanen sistema berri bat, lana sortzen eta enpleguaren kalitatea hobetzen lagunduko duena
- 4) Bizisari justuak eta duinak
- 5) Gizarte politika aurreratuak eta iraunkorrak
- 6) Hurbiltasuna eta iraunkortasuna irizpide izango dituen azpiegitura kudeaketa
- 7) Ingurumenarekiko konpromiso ausarta
- 8) Begirunerik handiena eta aurrerapausoa eskubide eta askatasunetan
- 9) Etika eta gardentasuna ekintza politikoan eta erakundeen jardueran
- 10) Euskadiren estatus politiko berria

EAJ-PNV, LEHENIK EUSKADI

EAJ-PNV, LEHENIK EUSKADI

Euzko Alderdi Jeltzalea Euskadiren ahotsa eta defentsaria izaten ari da Madrilen duela ia 100 urte ezker.

Trantsizio demokratikotik gaur arte aurrerakuntza asko eta eskuarte asko lortu ditugu gure Herrirako. Transferentziak negoziatu, inbestimenduak erakarri eta gure berezitasuna eta gure eskubideak aldeztu ditugu. Euskadi Madrilen aldeztu dugu eta aldeztan jarraituko dugu. Dela euskaldunok Euskadiren etorkizuna erabakitzeke eskubidea dugula aldarrikatu, dela krisitik irten eta enplegua eta ongizatea sortzeko proposamen eraikitzaileak egin, dela gizarte eskubideetan aurrerapausoak proposatu, gure beste lehentasun eta nortasun ikur handiak dira horiek.

Beti egin dugu apustu erakundeetan egotearen alde, ez beste batzuen moduan, han aldeztan direlako gure autogobernua eta gure balioak, baina ez da beti erraza izaten, eta bereziki joan den legealdian.

Alderdi Popularrak egiten duen autokonplazentziazko balantzearen aurrean, uste dugu hau benetan ahazteko legealdi bat izan dela. Langabezia tasa Europar Batasuneko herrialdeen batez bestekoa -bestela ere oso altua- baino bi bider handiagoa izanik, enpleguaren kalitatea nabarmen hondatuta -bizi dugun krisiaren norainokoaren adierazgarri-, Raxoiren gobernua atzerapausoena izan da: murrizketak, atzeraldia eta birzentralizatzea. Bereziki garrantzitsua eta larria izan da murrizketen kontua, oinarrizko zerbitzu publikoei eragin baitiete batik bat, hau da, ongizatearen estatuaren oinarriari, argi eta garbi pertsonen kalte eginaz.

Gainera, legealdi honetan ustelkeria eskandalu handiak agertu dira; izan ere, herritarrei ekintza politikoarekiko eta erakundeen lanarekiko mesfidantza ikaragarria sortarazi dieten eskandaluak izan dira. Amnistia fiskalaren, gehiegizko tasa judizialen, lege-dekretuz gobernatzearen, bizialdiko zigorra berrezartzearen, mozal legearen, oroimen historikoa aintzat ez hartzearen, Euskadin dugun hezkuntza eredu finkatu eta adostuaren ereduari gogor erasotzen dion eta hezkuntza kalitatea hobetzen ez duen alde bakarreko hezkuntza erreformaren legealdia ere izan da. Eta dagoeneko finkatuta zeuden hainbat eta hainbat eskumenetan oinarrizko legeak erabiliaz atzera egitearen legealdia.

Eta gardentasuna zapuztearen, elkarrizketa ezereztearen, indarkeria amaitu ondoren Euskadin elkarbizitza hobetzearen alde ezer ez egitearen, euskal eskumenen aurka errekurtsorik errekurtsio ibili den gobernu baten legealdia ere izan da. Ertzaintzaren belaunaldi berrikuntza galarazten saiatu den gobernu batena, zeharkako araudi sektorialaren bidez birzentralizatzen saiatu den gobernu batena. Euskadirekin inoiz elkarrizketarik izan ez duen gobernu batena.

JOKALEKU BERRI BATERAKO ERRONKA ETA ARRISKUAK

1.- OINARRI SENDORIK GABEKO SUSPERRALDI EKONOMIKOA

Egoera jasanezinean eta kanpotik ia esku hartzeko puntuan hasi genuen joan den legealdia. Espainiar estatuak Europar Batasuneko langabezia zifrarik handienak zeuzkan, defizit publikoa neurria galduta zegoen, finantza sistemak kaudimen eta likidezia arazo larriak zituen, eta ehun ekonomikoak ahalmen urria zeukan nazioartean lehiatzeko.

Euskadin, izan ditugun zailtasunak zailtasun, krisiaren oihartzunak estatuko gainerako lekuetan baino motelago agertu dira. Krisiaren ondorioak moteltzeko izan dugun gaitasunaren zati handi bat Ekonomia Ituna, gure autogobernuaren oinarrizko zutabeetako bat izatera iritsi den funtsezko tresna eta bidea, ondo kudeatu izanari eta EAJk azken hiru hamarkadetan garatu duen politika ekonomiko eta kudeaketa ereduari zor diogu. Eredu horrek funtzionatu egiten du, hazkuntza ekonomikoari mesede egiten dio eta enplegua sortzen du. Zorroztasunez, seriotasunez, aurrea hartuaz kudeatzen diren erakundeetatik. Aurrekontuaren oreka printzipio harturik, zorra tentuz eta gizartera itzuliko diren inbestimenduak egiteko erabilita, eta baliabide publikoak erabiltzen direnean erantzukizuna printzipio harturik.

Hala ere, autogobernuak ematen digun abantailazko egoera honetatik ere, kontuan izan behar dugu Europar Batasunaren eta Espainiako estatuaren politika ekonomikoak eragin egiten digula eta asko. Kreditua lortzea, kontratazioa eta enpleguaren kalitatea aldi berean hobetuko dituen lan araudia izatea, nazioarteko merkatuetara Espainia markak gaur egun ematen dituen ezaugarrietatik sarritan oso urrun dauden seriotasun eta kalitate ezaugarriekin joan ahal izatea, oinarrizko baldintzak dira euskal enpresek euren lehiakortasuna handitzen, nazioartean duten posizioa hobetzen eta kalitatezko enplegua sortzen jarrai dezaten.

Espainiar estatuak 2011-2015 legealdian erreforma ekonomiko ugari egin behar zituen, batez ere, enpresen jarduera enplegu-sortzailea bultzatzeko. EAJk, beti egin dugun bezala, zorrotz eta arduratsu jokatu du, krisi ekonomikoa gainditzera bideratutako proposamenak eginaz. Euskadi bere garapen mailara eraman duen politika sozioekonomikoaren eredu eta gure esperientzia eskaini ditugu.

Hala ere, legealdiaren amaierak erakusten digun errealitateak, nahiz eta adierazle ekonomiko batzuek zeinua aldatu eta bizkortze xume bat iradokitzen duten, oso kezagarria izaten jarraitzen du. Ez dago inola ere susperraldi ekonomiko sendo batez hitz egiterik, Espainiako ekonomiaren oinarriak sendoak ez direlako. Hasi dituzten erreformak ez dira inondik ere nahikoa izan kasu batzuetan eta txarto bideratu dituzte besteetan. Azken hilabeteotan izan den hazkunde balio erantsi txikiko sektoreetan eta enplegu prekarioaren sorreran (aldi baterako lana, balio erantsi handiagoko ereduaren ordezkari soldaten balio galerako ereduaren alde, nahi ez den partzialtasuna) eta nazioarteko abagunearen faktoreetan (petrolioaren eta beste lehengaien prezio merkea, herrialde arabiarren merkatu turistikoak behea jotzea) ari da oinarritzen batez ere, eta horrek, egoera makillatzeko balio badu ere, ez du esan nahi hazkuntza iraunkorra iragartzeko moduko eredu produktibo batean aurrera egiten ari denik.

I+G inbestimenduak, gora egin beharrean, behera egin du. Espainiar estatua oso urrun da 2020rako % 3 tik. Eta I+G+b gabe, ekonomia global batera orientatutako sektore lehiakorrik gabe, bizkortze sintoma oro begitazio hutsa da.

2.- GIZARTE ARRISKU HANDIAK

Azken lau urte hauek, “murrizketen legealdi” honek, gizarteko desberdintasunak zeharo handitzea ekarri du. Aurrera ez ezik, atzera egin da nabarmen gizarte arloan, eta ezberdintasunak areagotu egin dira.

Espainiar estatuan figura berriak agertu dira, hala nola “langile pobreak”. Aldi berean, etxeko batek ere inolako diru sarrerarik ez duen familiak daude, eta bizisari sisteman eta gizarte zerbitzuetan kolapso arriskua begien bistakoa da.

Euskal autogobernuaren tresnek, eta bereziki gure gizarte babeserako sistemak, egoera hori Euskadira aldatzea saihestu dute neurri handi batean. Baina beti ezingo dugu jokatu egoera horien aurrean eusteko horma gisa. Gobernu zentralaren politika ekonomiko eta sozialek lehentasun argi moduan jarri behar dute enplegua eta pertsonen oparotasuna, ezberdintasunak gutxituaz krisiaren ondorio kaltegarriak konpentsatuko dituzten eta gizarte aurreratuek berezkoa duten kohesio soziala bermatuko duten politika eta zerbitzu sozialekin batera.

EAJk argi utzi nahi du politika publikoekin duen erabateko konpromisoa, eta oso bereziki hezkuntzarekin, osasunarekin eta gizarte zerbitzuekin, gizarte garapen eta kohesiorako oinarritzko tresnak direlako. Kohesiorik gabeko garapena iraunkorra ez delako, kohesiorik gabeko hazkunde ekonomikoa nahi izatekoa ere ez delako. Politika publikoak efizientzia kontuan hartuta hobetu daitezke eta hobetu behar dira, baina haien helburuak galdu gabe, batez ere aukera berdintasuna eta pertsona ahulenen babesa.

Euskal autogobernuari eta EAJren erakunde kudeaketari esker, funtzionatu egiten duen eta sakondu behar dugun zerbitzu publikoen eredu bat eraiki ahal izan da. Babesten eta indartzen jarraitu behar dugun balio propioekin. Bat gatoz balio horietan, hots, lana, ahalegina, ardua, elkartasuna, biziberritzea eta kalitatearen eta berrikuntzaren aldeko apustua. Gizarte irabazle bati dagozkion balioak dira, duintasun atalase oinarritzko batez bizi mailak finkatzeko beti etorkizunera begiratzen duen gizarte bati dagozkionak. Irekita gaude eredu arrakastatsu hau estatuari eta beste autonomia erkidegoei zabaltzeko, baina gure eskumenei eta geure balioei errespeturik handiena eskatuaz beti.

3.- LEGEALDI IREKIA ETA ZIURTASUNIK GABEA: BIRZENTRALIZATZEA EDO “GARAI BERRIA ESTATUS BERRI BATERAKO”

Espainiaren ekonomia-hazkunde ereduaren krisi egoerari, estatu ereduan duen krisi politiko sakona batzen zaio.

Estatu autonomikoak ziklo bat bete du, hori garbi dago. Aldaketa zantzuak daude haren barruan, eta inork ez daki norantz doazen, baina gero eta gehiago dira haren egitura eta funtzionamendua eredu zentralizatuago baterantz bilakarazi nahi dutenen ahotsak, konstituzio aldaketa zehaztu gabeen alde egiten dutenen aldean.

Azken legealdiko esperientzia ikusita, krisi ekonomikoa agintea birzentralizatzeko aitzakia moduan erabiltzen jarraitzeko eta estatu autonomikoa bazter uzteko arrisku handia dago. PPK gobernatzeko dituen autonomia erkidego batzuek garbi proposatu dute eskumenak estatuari itzultzea. Eztabaida komunikabideetan dago. Eta pentsaera horiek PPTik Ciudadanosera doan ingurune politiko hori ideiaz elikatzen duten pentsamendu foroen abal teoriko eta doktrinala du, PSOE eta Podemos bezalako indar politikoak ahaztu gabe. Duela urte gutxi arte eredu autonomikoaren balantze positiboa egiten bazen, demokrazia berrezarri ondoren inauguratu zen erregimenaren lorpen nagusietako bat bezala aipatzen zena, gaur egun batzuen iritzian sistemaren arazo nagusietako bat bihurtu da.

EAJ tentazio birzentralizatzaile horrek Euskadiri eragitearen aurka dago aurrez aurre. Bere garaian “kafea denentzat” formula onartu ez genuen bezala eta denborak arrazoi eman digu, haren helburu aitortua gure Herriaren nortasun eta berezitasuna desegitea baitzen, helburu bera lortu nahi duen kontrako mugimendurik ere ez dugu onartuko. Autonomia erkidego batzuek efizientzia gutxiko ereduak garatu badituzte, euren herritarrei oinarritzko zerbitzu publikoak (bereziki hezkuntza eta osasuna) ematen jarraitzeko behar diren erreformak egin beharko dituzte, horien kalitateari eta ekitate irizpideari kalterik egin gabe. Baina ez da Euskadiren kasua, zerbitzu publiko aurreratuek kudeaketaren bikaintasunarekin elkartu baititu, eta iraunkortasuna hartu baitu sektore publikoaren plangintza eta kudeaketaren oinarritzko irizpide.

EAJk hitz ematen du Ekonomia Itunaren defentsa gogorra egingo duela, autogobernuaren eta garapen ekonomiko eta sozialaren tresna delako. Itundu eta euskal herritarrek berretsi zuten Autonomia Estatutua aldeztuko duen bezala, eskumenen mamia gutxitzeko ahalegin ororen aurka.

Baina garai berria hain iragarri ezinekoa denez, aldaketa haizeek elkarrizketan oinarrituta egitura eta akordio instituzional berrietarantz jotzea ere litekeena da.

EAJren helburua datorren legealdirako Euskadiren naziotasuna eta estatuarekiko alde biko harremana onartzea izango da. Ez da baztertu behar helburu horretan lagundu dezakeen jardunbide edo prozedurarik.

Indar politikoaren adostasunez, konstituzioaren erreforma prozesua hasten bada, EAJk parte hartuko du, baina beti aurreko lerrokadan esandako baldintza bien mendean: nazioa eta alde bikoitasuna, gure eskubide historikoen eta Konstituzioaren Laugarren Xedapen Gehigarriaren defentsa irmoa eginaz.

Beste alde batetik, EAJk ezinbestekotzat jotzen du autonomia erkidegoek zuzenean parte hartzea Europako erabaki eremuetan, eta, beraz, Euskadi Europar Batasunaren erabaki eremuetan egotea bermatzeko ekimenak bultzatuko eta proposatuko ditu, orain arte ere egin izan duen bezala. Gainera, Europar Batasunaren Zuzentarauen transposizio prozesuetan gure eskumenei kalte egitea saihesteko erne egongo da, salatu ere azken legealdietan hainbat bider salatu behar izan baitu EAJk zoritxarrez jokabide hori.

GURE APUSTUA: EUSKADI GEHIAGO ETA EUROPA GEHIAGO

Euskadiri ere eragiten dioten erronka horiei erantzuteko norabide osagarri bitan egin behar da aurrera: Euskadi gehiago (gure autogobernua sakondu) eta Europa gehiago (Europako gobernantza sendotu).

EAJren iritziz gure autogobernua sakontzea oinarrizkoa da. Eskumen gehiago behar ditugu eta eskatzen ditugu. Alde batetik, gure Autonomia Estatutuan jasota dauden eskumen guztiak, ia 40 urte geroago oraindik mamitu ez direnak. Bestetik, politika eta zerbitzu publikoak Euskaditik egin ahal izateko eskumen berriak hartu.

Eskumen berriak izatea bezain garrantzitsua, gure autogobernua mugatu nahian egin litezkeen legeen aurka orain ditugunak babestea da. Berezi-bereziki, gure Ekonomia Ituna babestu eta aldeztu behar dugu, gure Herriaren funtsezko zutabea delako.

Paraleloan, EAJk uste du Europako erakundeak ekonomia arloan sendotu gabe ezinezkoa dela Europa kohesionatuago, ekonomikoki lehiakorrago eta gizarte arloan aurreratutako baten aldeko apustuan aurrera egitea. Europa gehiago behar eta nahi dugu, Euskal Herriaren nahi eta eskumen bidezkoen errespetuan.

Horretarako Europaren gobernantza ekonomikoa indartzea proposatzen dugu, horrek estatuen subiranotasun atalak Europar Batasunari lagatzea ekarri arren. EAJtik Europar Batasunaren barruan tresna ekonomikoak indartzeko proposatzen diren ekinbide guztien aldeko eta bultzagile izango gara, sinetsita baikeude Europa ekonomikoa funtsezkoa dela munduan lehiakor izateko erronkari ekiteko; izan ere, garatzeko bidean dauden eskualde berriek urrats erraldoiak ematen ari dira, eta horrek Europari agenda komuna eskatzen dio, berrikuntzan eta ekonomia global berriko aitzindariari eusteko behar dugun dimentsioa irabazteko sinergia nahitaezkoen garapenean oinarrituko den europar agenda komuna.

Zehazki, neurri hauek proposatzen ditugu:

- 1) **Europako gobernantza ekonomikoa berria.** Europaren politika ekonomikoaren orientazioa aldatzea. Herstura eta murrizketa politika argi geratu da okerrekoa dela krisitik irteteko. Sakrifizioek eta murrizketek ez dute balio izan hazteko, langabezia tasak jaisteko eta jasaten dugun ekonomiaren atonia baztertzeko. Ahots kualifikatuak entzun ditugu erkidegoaren aurrekontutik, EIBtik, EMEtik, Juncker Plana bezalako ekinbideen edo antzeko beste batzuen bitartez bultzada eman ezean, guztiz ezinezkoa dela esaten. Beldurrik gabe jo behar dugu hazkunde ekonomikora eta enplegua sortzera bideratutako zerga politika bat gauzatzeko eskuarteak dituen Europa baterantz.
- 2) **Eurobonuen sorrera.** Eurobonoak jaulkitzeko akordio politiko bat behar da, Europako zorraren rating batekin, herrialdeen defizita finantzatzeko, horrek finantza merkatuetara iristeko zailtasunak dituzten gutxien garatutako estatu eta eskualdeen zorpetzearen kostua zeharo arinduko bailuke.
- 3) **Europako Banketxe Zentralaren zereginean sakontzea.** Europako Banketxe Zentralak zeregin are erasokorragoa eduki beharko luke krisi ekonomikoaren aurka. Bere jarduera inflazioa kontrolatzera soilik bideratu beharrean, alemanen benetako obsesioa baita, finantza erakundeei behar duten likidezia eman behar die hauek familiei eta enpresei maileguak eman diezazkieten, horrela nazioarteko merkatuetan arrakastaz lehiatzeko gai izango den ehun ekonomiko berri bat edukitzeko tresna izango litzateke.

- 4) **Munduaren garapen ekonomikoan garrantzia duten erakundeekiko lankidetzan eta koordinazioan sakontzea, hala nola Nazioarteko Diru Kutxa, ELGA, G-8 eta G-20**, herrialde guztien arteko alde biko edo askotako harremanak ahaztu barik.
- 5) **Europako gobernantza ekonomikoaren kontzeptua gure garapenerako oinarritzkoak diren beste politika batzuetara zabaltzea, hala nola atzerri politikara, energia politikara eta gizarte politikara.** EAJren iritziz, europar nortasuna eta gobernantza ez dira euskal nortasun eta gobernantzaren aurkakoak. Guztiz alderantziz. Europa eraikitzen sakontzeak ezinbestean eramango du errealitate ukazina aitortzera, hots, Europaren barruan euskal nazio bat dagoela aitortzera.

EKONOMIA SUSPERTZEKO,
GIZARTE KOHESIORAKO,
GARDENTASUNERAKO ETA GURE
AUTOGOBERNUAN SAKONTZEKO
PROPOSAMENAK

1.- EKOIZPEN EREDU BERRI BAT. INDUSTRIAREN ETA BERRIKUNTZAREN ALDEKO APUSTUA

Inoiz ez gara ados egon “politika industrialik onena egiten ez dena” esaerarekin. Estatuan nolabaiteko politika industrialia egon denean ere, arlo horretako aurrerapenak oso xumeak izan dira, epe luzerako estrategiarik gabeak eta inprobisazio dosi handi batekin. Oso balio erantsi txikiko lehengo ekonomia-eragile zeharo desorekatuak -eraikuntzak- behea jo ondoren, Zapatero eta Raxoiren segidako gobernuek zenbait fase izan dituzte, batzuetan ateralditik hurbil, esate baterako “ekonomia iraunkorra” aipatzea arazo guztiak konponduko zituen ikono miraritsua balitz bezala baina ekoizpen ekonomiara neurri konkreturik eraman gabe, eta besteetan ezer ez egiten goxo, konponbideak magiaren bitartez Europatik etorriko zain. Baina konkretatu gabe eta urrats serio eta koherenterik eman gabe etorkizunerako ekonomia eredu errealista baterantz.

Enplegua sortzeko erakundeetatik lagundutako ekonomia lehiakorra behar da. Ez da nahikoa epe laburreko politika diru-biltzaile bat ezartzea zerga gehiagorekin diru sarrera gehiago izateko, epe luzerako iraunkorra izango den ekonomia eredu aberastasun-sortzaile bat ezarri gabe. Euskadik erakutsi du, dagoeneko, epe luzeko ikuspegiz egiten den politika industrialaren eredu sendo batekin enplegu, aberastasun eta ongizate mailak gorago eraman daitezkeela.

Gainera, politika industrialean eta I+Gn ditugun eskumenak aldezea funtsezkoa dugu. Euskal esparrutik bakarrik berma ditzakegu politika (espezializazio adimentsua, lanbide heziketa, enplegua...), tresna, egitarau eta eragile pribatu eta publiko guztiak egoki lerrokatuta egon daitezela, Herri moduan ditugun gaitasun eta indarguneetatik, lehiakortasuna eta enplegua sortzea lortzeko, helburu baititugu.

Eredu arrakastatsu honen lerro estrategikoei jarraituaz, neurri hauek proposatzen ditugu:

- 1) **I+G+b-aren aldeko apustu ausart eta etengabea.** I+G+b-an egiten den gastua handitzea Europako 25 eskualde garrantzitsuenen mailara heldu arte, BPGd-aren % 3 gainditzen baitute inbestimenduetan, eta, aldi berean, I+G+b ekoizpen ehunerako aplikagarritasun handiago baterantz berrorientatu eta enpresen parte hartze handiagoarekin (Euskadin gertatzen dena, baina ez espainiar estatuan). Gainera, lortutako emaitzen ebaluazio zorrotza egin behar da, aplikatutako politikak berrorientatzeko. Merkatura begirago, lehiakortasunera begira gehiago dagoen I+G+b behar dugu.
- 2) **Nazioarteratzea.** Politika industrialia argi bideratu behar da ekoizpen sektoreak eta enpresak nazioarteratzerantz, laguntza nahikoarekin, bai laguntza ekonomiko nahiz zerbitzu erako laguntza nahikoarekin. Neurri protekzionistak ez dute gehiago balio. Nazioarteko bokazioa eta gaitasuna duten enpresak mugitu ahal izango dira jokaleku gero eta globalizatuago batean.
- 3) **Nekazaritza eta arrantza sektoreari laguntzea.** EAJk gure nekazaritza, arrantza eta abeltzaintza sektoreen eta lehen sektoreari lotutako eraldaketa sektoreen modernizazioa aldeztu jarraituko du. Gure nekazari, abeltzain eta

arrantzaleentzat egoera onena lortzeko lanean jarraituko dugu. Nekazaritzako elikadura eraldaketa-ekoizleak aldezen ere jarraituko dugu.

- 4) **Enpresa txiki eta ertainari, autonomoei eta hiri merkataritzari laguntzea.** ETEak, autonomoak eta hiri merkataritza indartzeko laguntzak eman behar dira finantza aldetik, berme sistemak artikulatzeko, kudeaketa sistemak hobetzeko, egokitzapen teknologikoaren ikuspegitik eta merkatu berrietan sartzeko, arriskuak eta irabaziak elkarren artean banatuta.
- 5) **Ekonomia sozialari laguntzea,** nazioarteko esparruan krisi ekonomikoaren erasoerik gogor eusteko gaitasuna duela erakutsi baitu. Euskadiko kooperatibak, adibidez, martxa arrakastatsua dute, eta kontuan hartu beharreko eredu bat osatzen dute.
- 6) **Lehia.** Espainiako ekonomiaren sektore oso garrantzitsuak oraindik lehia guztietatik oso urrun dabilta, bereziki zerbitzu arloan, eta oso partikularki presentzia publikoaren ingurunea osatzen dutenak. Sektore horiek lehenbailehen jokatu behar dute merkatu globalaren lehian, eraginkorragoak izatera eta nazioarteratzeak eskatzen duen kontsumitzaile-bezeroaren arreta, prezio eta kalitate eskakizunei erantzuteko moduan egotera behartzeko.
- 7) **Talentua erakarri eta mantentzea.** Gure apustua ezagutza eta berrikuntza sortu eta erabiltzea oinarri duen gizarte batena da. Horretarako ezinbestekoa da lana bilatzen duten kalifikazio handiko gazte europarrentzako lehentasunezko helmuga bihurtzea eta, aldi berean, bikain prestatutako eta gaitasun handiko gure gazteei aukerak eskaintzea, ez daitezen egon, neurri handi batean orain dauden bezala, lan aukerak eta bizitza atzerrian bilatzera behartuta.

2.- EKONOMIA BERRAKTIBATZEAREKIN ETA GIZARTE BABESAREKIN ELKARGARRIA DEN EKONOMIA- ETA AURREKONTU-EGONKORTASUNA

Defizit publikoaren kontrola politika ekonomikoaren ia aldagai estrategiko bakarra bilakatu da. Merkatuak kontu publikoak desbideratzen ote diren zelatan dabilta eta Egonkortasun eta Hazkuntza Planetan arautzen diren Europako konpromisoak betetzen ez dituztenak zigortzeko prest daude. Gobernantza ekonomiko sendoagorik ez dagoen bitartean eta Europako politika ekonomikoa aurrekontu politikari malgutasun handiagoa ematera eta eske pilatua bultzatzeari ere lehentasuna ematera berrorientatzen ez den bitartean, defizit publikoa betetzeak edo ez betetzeak markatuko du ibilbidea eta krisiaren irteera baldintzatuko du.

Egonkortasun makroekonomikoa eta aurrekontuena behar da, bada; lehenengo, krisian sakonago joatea saihesteko eta, bigarren, krisitik irteten laguntzeko. Aurrekontuen egonkortasun barik ez dago egonkortasun ekonomikorik.

Europak politika ekonomikoa aldatzen ez duen bitartean, ez dago besterik defizit konpromisoak betetzea baino, estatuaren administrazio publikoen multzorako 2015ean BPGd-aren % 4,2 eta 2016an % 2,8. Horrek ekarriko luke Estatuaren Aurrekontu Orokorrek, gainerako herri erakundeenek bezala, gastu politika asko, zoritxarrez hainbeste urteren ondoren oraindik, doitu beharko dituztela; espero dezagun malgutasun handiagoa izatea horren eragina biguntzeko.

Baina murrizketa horiek ezin daitezke edonola eta edozein preziotan egin. 2010eko maiatzetik, Zapateroren Gobernuak gastu politikan aldaketa bortitz bat hasi zuenetik, hobariak kenduaz, inbestimenduak murriztuaz, funtzionarioen soldatak jaitsiaz eta bisitariak izoztuaz, gastu publikoaren sakrifizioak ez dira amaitu. Eta, defizit publikoa kontrolatu beharra dagoenez, modu desordenatuan eta plangintza gutxiarekin ari dira egiten. Hasieran, oso emankorrak ez ziren gastuen murrizketak zirena, gaur egun oinarritzko gizarte politika askoren bihotza jo dute eta garatzeko ezinbestekoak diren herri lanen kontratazioa geldiarazten ari dira. Gaur erreforma urgentea eta ezinbestekoa da. Gastu publikoaren murrizketak pertsona behartsuenei eta ekonomiaren suspertzeari eragiten jarraitzea saihestu behar da.

Giro orokor honetan, EAJn uste dugu gastu publikoa lehentasunetara itzulita arrazionalizatu behar dela, eta gastu horren eraginkortasuna eta efizientzia bilatu behar direla. Gainera, defizit publikoaren mailak eta gastu publikoaren lehentasunak ezarri ondoren, zerga sistemak gastu lehentasunak bete ahal izateko dirubide nahikoa bermatu behar du. Progresibotasuna, ekitatea eta justizia soziala oinarritzko irizpide izango dituen zerga sistema batek.

EAJk ildo nagusi hauek proposatzen ditu egonkortasun helburua lortzeko makroekonomian eta aurrekontuetan:

- 1) **Administrazio guztien konpromisoa.** Proposatzen den zerga-baterakuntza politika honek herri administrazio guztien konpromisoa eta lankidetzat eskatzen du, eta nahi den malgutasuna, nolana ere, bilatu eta hitzartu beharko da.
- 2) **Defizitaren helburuak betetzeko aurrekontu doikuntzak birbanatzea, doikuntza handiena jasan behar dutenak ez daitezen izan autonomia erkidegoak eta udalak.** Banaketa hau % 30 gobernu zentralak eta

% 70 autonomia erkidegoek eta tokiko esparruak izan behar dela proposatzen dugu, orainotik oso urrun. Ez da hau axolagabeki egiten dugun proposamen bat, aitzitik, oinarrizko zerbitzuen eskumenak autonomia erkidego eta tokiko administrazioenak direlako baizik, errealitatean justifikatuta daude, beraz.

- 3) **Erakundeak koordinatzea, eskumen esparrua errespetatetik abiatuta.** Erakundeen artean koordinatzea, gastu publikoa xahutzea eta gainjartzea saihestea, eraginkortasuna bilatzea, baliabide gutxiagorekin gehiago egitea, horiek guztiak, herri administrazio guztien artean ekin behar zaion nahitaezko gastu publikoaren erreformaren zati bat izan behar dute. Erakunde maila bakoitzak lege esparrua kontuan izanda egikaritu behar ditu dagozkion eskumenak. Bakoitzaren erantzukizunetik lankidetzan aritzea da bidea, eta inola ere ez inposatuta eta Estatuaren Administrazio Zentrala Autonomia Erkidegoen, Foru Aldundien edo Udalen gainetik jarrita.
- 4) **Gizarte gastuaren eta inbestimenduen lehentasunak jartzea.** Murrizketek oinarrizko gizarte politikari (bizisariak, langabezia, menpekotasuna, osasuna, hezkuntza...) eta emankortasuna irabazteko behar diren neurriak (berrikuntza, ikerketa, industriarako laguntza eta abar) eragiten ez dezatela jarraitu, orain arte izan denaren kontrakoa hain zuzen.
- 5) **Pizgarrien programak, bereziki Europar Batasunetik bultzatzen dituztenak.** Juncker Planak hasitako bidea jarraitu behar da, hau da, Batasun osorako lehentasuna duten eta hazkuntza eta enplegua sortzeko potentzial handia duten proiektuetan inbestimenduak mugiarazi behar dira. Nolanahi ere, ekinbide horiek, kontzeptuz interesgarriak direnak, askoz bizkorragoak izan behar dute aplikazio errealean, pizgarrien beharra ere urgentea baita.
- 6) **Zerga arloan lankidetzan jardutea, gure eskumenak eta Ekonomia Itunaren berezitasuna errespetatuaz.** EAJ prest dago zerga sistemaren erreformaz sortzen diren eztabaida eta erabaki guztietan laguntzeko, baina beti gure autogobernu fiskala hertsiki errespetatzea oinarrizko printzipiotzat hartuta, Estatuan bost Ogasun baitaude (Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldeetako hiru Foru Ogasunak, Nafarroako Foru Erkidegokoa eta Lurralde Komuna deritzonak) eta bakoitzak bere araugintza ahalmena du.
- 7) **Amnistia fiskal gehiagorik ez.** Legez debekatu behar da amnistia fiskal gehiago eman ahal izatea.
- 8) **Borroka ausarta iruzur fiskalaren aurka.** Zergak saihestea helburu duten zerga eta finantza ingeniariaren figuren tratamendua aldatu eta gogortu behar dira. Paradisu fiskalen aurkako ekimen ausarta.
- 9) **Zerga sistemaren erreforma.** Egiten denak erreforma integrala izan beharko du, epe luzera jokatuko duena, jarduera ekonomikoa bultzatzea, gastu sozialari eusteko diru sarrera nahikoa izatea eta krisian galdutako bidea berreskuratzea lehentasun izango dituen. Erreforma horrek finantza transakzioen gaineko Europako tasa bat sortu beharko luke, baina batez ere transakzioa espekulaziozko kapitalena denean aplikatzeko eta haren kostua herritarren eta enpresa txikien eguneroko operazioetara ez eramatekotan beti ere, eta erreformak, gainera, enpresa multinazionalak sortutako irabazien gaineko zerga bidezko bat lortzeko konponbide bat ere sortu beharko luke.

- 10) **Finantza sistemaren erreforma, Europako instantzietatik ikuskapen handiagoa ezarrita.** Finantza sistemak sortarazi eta leherrarazi zuen azken krisialdia. Joan den denbora eta eskainitako eskuarteak gorabehera, ez da lortu kreditua nahikoa sartzea sistema ekonomikoan, batez ere enpresa txikiei eta norbanakoei, ekonomia dinamizatu ahal izateko. Finantza erakundeak birkapitalizatzen jarraitu beharko da, horien kaudimena eta likidezia hobetzeko. Europako Banketxe Zentralak eta Batzordeak egiten duten kontrol lana sakontzearen eta ebazteko eta ikuskatzeko mekanismo eraginkor berriak martxan jartzearen alde gaude. Hori guztia, benetako Finantza eta Banku Batasun bat sortuaz.
- 11) **Kredituaren, bankuen eta aseguruaren gaineko eskumenen transferentzia Euskadira,** Konstituzio Auzitegiak bere epaietan behin eta berriro esan duena betetzeko, exekutibo zentralak entzungor egiten baitu oraindik.

3.- LAN HARREMANEN SISTEMA BERRI BAT, LANA SORTZEN ETA ENPLEGUAREN KALITATEA HOBETZEN LAGUNDUKO DUENA

Espainiar estatuaren azken gobernuek ezarri dituzten politika ekonomikoak eta enplegu politikak dira, ekonomia eta finantza krisi globalarekin batera, estatua herrialde garatuen artean munduko langabezia rankingetan lehena izatearen ohore lotsagarriaren errudunak.

Oraintsu egin diren lan erreformen helburu bakarra langileak kaleratzearen eta lan indarraren kostua merkatzea izan da, gizarte-eragileen adostasunik gabe onartu dira eta estatuko lan merkatua dinamizatzeko zeharo ezgauza direla agerian geratu da, batez ere kalitatezko enpleguaz ari bagara.

Lan legedia zabal hartuta (Langileen Estatutua, negoziazio kolektiboa, lanbide heziketa...) giltzarri bihurtu behar da krisitik benetan irten ahal izateko, eta saihestu egin behar da sozialki prekarioa eta ekonomikoki emankortasun gutxikoa den eredurantz modu arriskutsu honetan jarraitzea. Kontuan izan behar da errezetak ezin izan daitezkeela orokorrak, eta arau esparruak errealitatera eta eremu geografiko eta sektorial bakoitzaren ezaugarrietara egokituta egon behar duela.

Nolanahi ere, EAJtik enpresei eta langileei erantzukizuna elkarrekin emango dien esparru trinkoa errebindikatzen dugu, prestakuntza etengabearen eta enpleguaren egonkortasunaren alde egingo duena eta prekariotasunetik ihes egingo duena. Begien bistakoa da enpresek euren ekoizkin eta zerbitzuen eskaerara egokitu ahal izateko tresnak eta malgutasuna nahikoa behar dutela, baina, aldi berean, enplegua sortzen eta egonkortzen konpromisoa hartu behar dute. Horrek guztiak, enpresei laguntzeko politikekin batera, langabezia mailak modu estrukturalen eta ez abagunean jaisten lagunduko du, baina argi eduki behar dugu nahitaez fenomeno geldoa izango dela.

Neurri hauek proposatzen ditugu arlo honetan:

- 1) **Lan harremanen esparru propioa.** Euskadik autogobernurako borondatea eta eskubidea du, eta ezaugarri ekonomiko espezifikokoak ditu hazkuntza eredian eta ekoizpen egiturari; horrek guztiz ezinbesteko egiten du lan harremanen esparru autonomo propioa edukitzea, enpresen eta euskal ekonomiaren beharrei eta gure gizarte-kohesio eta elkartasun balioei erantzuten dien euskal lan merkatu bat egituratu ahal izateko.
- 2) **Enpleguaren eta Ekonomia Garapenaren aldeko Ituna.** Ekonomia suspertzeak eta enplegua sortzeak elkarlanerako itun nagusi bat behar dute gizarte sektore guztien artean. Itun horren ardatz nagusia hazkuntza handiagoari bide emango dion ekonomia lehiakor batetik abiatuta enplegua sortzeak izan behar du. Berrikuntza eta emankortasuna ausart erantsiko dituen eta lehiakortasuna soldata jaitsieran oinarrituko ez duen ekonomia baten aldeko apustua egiten dugu. Itun horrek arloan eskumenak dituzten erakunde guztiak eta ekonomia- eta gizarte-eragile guztiak batu behar ditu, eta gainera enpleguaren egonkortasunean aurrera egin behar du, lehiakortasuna sustatu eta soldatak emankortasunarekin

gehiago lotu behar ditu, enpresak lehiakorragoak izan ahal daitezen, eta langileen eskubideak babestuta egon daitezen aldi berean.

- 3) **2012 urteko lan erreforma sakon aldatzea.** Kontratazioa, kaleratzea eta lan baldintzen aldaketak kausaz egin behar dira, negoziazio kolektiboa indartuz.
- 4) **Lehentasuna gazteen enpleguari,** abiapuntuko egoerak oso ezberdinak direla jakinik. Eskola porrota izan duten eta kalifikazio urria duten gazteei laguntzeko berariazko gaitze neurriekin batera, gazte tituludunei herrialde teknologikoki garatuenetan eta nazioartean erreferentzia diren ikerketa institutuetan prestakuntza eta esperientziak ematera benetan bideratutako esperientzia programen politika bat proposatzen dugu. Europako Erkidegoak finantzatutako ikerketa eta berrikuntza teknologikoko proiekturik garrantzitsuenetan gazteen parte-hartze kuotak ezarri behar dira.
- 5) **Prestakuntza beken figuraz gehiegi abusatzen delako gazteen enplegua prekariora izatea saihestea,** horien iraupena gehienez 18 hilabete metatzera mugatuaz gazte bakoitzeko. Gazteak 30 urte egin arte edo gehiago lan eta soldata prekarioekin etengabe mantendu nahi dituzten neurrien aurka gaude.
- 6) **Lanbide Heziketa eredu berria.** Lanbide Heziketa errotik aldatu behar da heziketa dualaren askoz eskala handiago batera joanda, prestakuntzak lanpostuan jasotzeak dituen abantailak aprobetxatu behar dira eta gure gazteak gaitzen enpresak ere arduratu behar ditugu.
- 7) **Lanbide arteko Gutxieneko Soldata progresiboki igo** behar da legealdiaren amaieran 800 euroko hileko gutxienekoa lortu arte, egoera ekonomikoaren bilakaerarekin bat etorrira eta ekonomia- eta gizarte-eragileekin koordinatuta.
- 8) **Langabeziagatiko estaldura hobetzea, langabeziagatiko prestazioa kobratzeko gehienezko muga 36 hilabete arte luzatuaz.** Babes unibertsaletik hurbil dauden ratioetara hurreratu behar dugu, gutxienez lan munduan berriro sartzea bereziki zailtzat identifikatzen diren langabe kronikoentzat.
- 9) **Langile autonomoen babes hobetzea,** langile autonomoen babes sistema inoren konturako langileenera gehiago hurbildu behar da Bisisari Sistemak babesten dituen kontingentzietan. Langile Autonomoaren Estatutuak lan inoren kontura eta autonomo modura egiten dutenak bereizten ditu, eta sekulako porrota izan duela baieztatzen dugu.
- 10) **Kontratu formulen sinplifikazioa.** Gaur egun espainiar estatuan dagoen kontratu mota kopurua handiegia da, eta ez du argitasunik ez eraginkortasunik ematen lan merkatua dinamizatzeke.

- 11) **Lanaldi partzialeko lana babestu eta hobeto kontrolatzea.** Lanaldi partzialeko kontratua bultzatzen jarraitu behar da, lanaldi osoan lan egin nahi ez duten pertsonen artean enplegua sortzeko formula eraginkorra delako, baina oraingo errealitateak erakusten digu nahi ez den partzialtasuna dela, eta batzuetan iruzurrezkoa. Lanaldi partzialeko kontratuetan ohiz kanpoko orduak egiteko aukera baztertzea proposatzen dugu, iruzurrezko eta abusuzko egoerak saiheste aldera.

4.- BIZISARI JUSTU ETA DUINAK

Euskadi denontzat eta belaunaldi guztientzat eraikitzeko konpromiso indargabetu ezinekoari eusten dio EAJk Gizarte Segurantza sistema Euskadin, Euskaditik eta Euskadirako eratuaz. Autogobernua lortu genuenetik aldezen ari garen printzipioei men egingo dien sistema bat: babes sistema iraunkorra, babes diru nahikoa duena, publikoa, atzeraezina eta geure herri erakundeek kudeatua. Euskal gizarte-segurantza sistema ongizate estatu gizarteratzaile baten funtsezko atala izango litzateke, pertsonen eta Herriaren zerbitzurako politika sozial eta ekonomiko guztien eragile eta azken helburu.

Bizisari sistema aurreratuak gure inguruneko herrialderik garatuenetan eraiki dira elkarrizketa sakona eta gizartearen adostasuna oinarri hartuta, eta ezinbesteko bizisari kultura bat lortzeko informazio eta kontzientziazio sozialarekin konpromisoa hartuta. Horrela baino ezin diseina daiteke epe luzeko egonkortasun eta segurtasun juridikoa emango duen bizisari sistema bat. Bizisari sistema ikuspegi alderdikoietatik zehaztu edo aldatu nahi duenak porrota izango du nahi eta nahi ez.

Sistemaren oinarrizko eta funtsezko zutabea publikoa eta banatzailea izatea dela aldezen du EAJk, belaunaldien arteko elkartasuna eta, bere burua integratzailetzat duen gizarte batean, denon artean sortutako aberastasunaren banaketa oinarri hartuta. Sistema publiko eta banatzaile horrek gizartearen desafio berriei erantzun behar die, batez ere demografikoei.

Osagarri gisa, eta inola ere ez lehen zutabe publiko hau ahuldu edo ordeztu nahian, komeni da, gure ekonomiaren sektore guztietan, enpresa planak egitea enpresen eta langileen konpromiso gehigarri eta elkarrekiko bat bideratzeko, etorkizunean bizisari nahikoa eta iraunkorra izate aldera.

Gainera, lekua egin behar zaio sistemaren hirugarren zutabeari, erretirorako aurrezki plan indibidualen bidez, hau ere zutabe publikoaren osagarri izan behar duena eta inoiz ez ordeztuko; horrela aukera ematen zaio pertsonari eta familiari bihar-etziko bizisaria diseinatzerakoan ahalegin handiagoa egiteko.

Bizisari sistemaren bigarren eta hirugarren zutabeak garapen diskretua izan dute espainiar estatuan, errenta maila ezberdinetan eta estatuko lurralde bakoitzean duen hedadura ezberdina da. Oraindik Bizisari nahiko, seguru eta iraunkorren Europako Agendaren eskakizunei erantzun egokia ematea falta da.

Printzipio horiekin, bizisari justu eta duinak bermatzeko proposamen hauek egiten ditugu:

- 1) **Bizisarien transferentzia Euskadira.** Gizarte Segurantzaren erregimen ekonomikoa hitzarmen bidez kudeatzeaz Gernikako Estatutuan esaten dena bete behar da.
- 2) **Bizisariak KPIaren urteko igoeraren arabera goititzea. Horien balio nominala inola ere ez galtzeko konpromisoa,** deflazioa gerta litekeen salbuespenetzko urteetan balio nominal hori mantentzean, inflazio tasa negatiboak geroagoko prezio igoerek xurgatu ondoren berriro goititzen jarraitzeko.

- 3) **Alargun eta umezurtzen bisisariak bisisari sistema publikoaren barruan mantentzea, eta kopurua goititzea, hildako ezkontidearen diru sarreren % 80 jo arte.**
- 4) **Bizisarien segurantzaren osagarriko enpresa planen garrantziari buruzko informazioa negoziario kolektibo guztietan nahitaez eman behar izatea lan araudian jasotzea.**
- 5) **Enpresek erretiroa xede duten bisisari plan eta funtsetara eta borondatezko gizarte-segurantzaren erakundeetara egiten dituzten ekarpenak kotizazio oinarrietatik salbuestea**, enpresa planetan hitzartu badira eta langile guztiei eskaini bazaizkie. Ekarpene guztia egongo da salbuestearen, langilearen ordainsariaren % 5eko mugarekin eta gehienez 2.000 euro urtean.

5.- GIZARTE POLITIKA AURRERATUAK ETA IRAUNKORRAK

Gizarte politikak lehentasun dira EAJrentzat. Gure herritarren benetako beharrei erantzungo dieten eta iraunkortasun eta efizientzia printzipioen mende bideratuko diren gizarte politikak. Talde babesgabeen krisian galdu dutena berreskuratzeko modua eman behar dute gizarte-politikek.

Hona hemen arlo honetan ditugun proposamenak:

- 1) **Gure eskumenei eta gure hezkuntza ereduari errespetua. LOMCE indargabetzea**, euskal curriculum aldeztea, euskal hezkuntza komunitateak aho batez itundu duen bezala, irakaskuntzaren komunikazio hizkuntza euskara izatea balio bezala bereziki babestea. Gainera, espainiar estatuaren hezkuntza ereduaren etengabe gertatzen diren aldaketek kalte egiten diote hain garrantzitsua den irakaskuntza kalitateari.
- 2) **Unibertsitatea**. Unibertsitateak nazioarteratzearen eta Boloniako jarraibideen ingurunean zuzen murgiltzearen aldeko apustu ausarta. Horretarako, unibertsitateen autonomian sakondu behar da euren erabaki estrategiko propioen plangintza egiterakoan, eta finantzaketa gehiago behar da euskal campusak benetan nazioarteko bikaintasun campus bihurtzeko, Europako beste latitude batzuetako ikasleak erakartze aldera, eta unibertsitate-enpresa erlazioan sakontzen jarraitu behar da, unibertsitateko ezagutza ezinbestekoa baita gure enpresa ehunaren berrikuntzarako.
- 3) **Osasun arloan falta diren eskumenen transferentzia**: osasun prestakuntza espezializatua, gaixoardien eta lanerako ezgaitasunen osasun kontrola eta kanpo osasuna. Gainera, Eusko Jaurlaritzak parte aktiboa hartu behar du sendagaien prezioak baimendu, erregistratu eta finkatzeko ardura duten organoetan.
- 4) **Osasunerako eskubidearen unibertsaltasuna berrezartzea**, behar diren neurri guztiak hartuta, baita 16/2012 Errege Lege Dekretua aldatzea ere, estatuan bizi diren pertsona guztiei osasun laguntza bermatze aldera, bakoitzaren administrazio egoera gorabehera.
- 5) **Mendekotasun Legea dela eta Estatuak Euskadirekin dituen konpromisoak betetzea**. Zalantzarik gabe, Mendekotasuna duten Pertsonen Autonomia Pertsonalaren Lege ezaguna (Mendekotasun legea) berraztertu eta berregituratu egin behar da. Gaur egun, onartu zenetik bederatzi urte joan eta gero, lege horrek begien bistako finantzaketa zailtasunak ditu. Autonomia erkidegoek eta, EAEaren kasuan, foru aldundiek kudeatu behar dituzte lege honetako laguntzak, baina finantzaketaren % 50 Gobernu Zentralak egin behar zuen. Une hauetan ez dira ehuneko horiek errespetatzen ari, eta aldundiek gastuaren % 80 baino gehiagori egin behar diote aurre, eta horrek desoreka dakar.
- 6) **Ikerketa eta prestazio gehiago "gaixotasun arraroen" kasuan**.

- 7) **Desgaitasuna duten pertsonak lan munduan txertatzea.** Desgaitasuna duten Pertsonen Eskubideetarako Nazioarteko Egiunea eta desgaitasuna duten langileak herri administrazioetan txertatzeko ehunekoaz indarrean dagoen legedia betetzea da kontua. Gainera, gure Taldeak desgaitasuna duten pertsonentzako enplegu publikoaren erreserba kupo handitu behar dela eta eginbehar hori betetzeko bermeak ezarri behar direla behin eta berriro esaten jarraituko du -aurreko legealdietan egin duen bezala-.
- 8) **Berdintasun politikak.** Euskadi, EAJren eskutik, aitzindaria izan da berdintasun politikak bultzatzen. Ildo horretan, gure gizartea garatzeko estrategikoa den arlo honetan atzerapausorik ez onartzeko eta emakumea lantokian ikusgai egiten, soldata tarteak ezabatzen eta erantzunkidetasunean aurrera egiten lanean jarraitzeko ditugun konpromisoak mantentzen ditugu.

6.- HURBILTASUNA ETA IRAUNKORTASUNA IRIZPIDE IZANGO DITUEN AZPIEGITURA KUDEAKETA

Ez dago garapenik ez gizarte edo lurralde integraziorik ez herritarren bizi kalitaterik, ingurumenaren ikuspegitik ere iraunkortasuna kontuan hartuta programatutako orotariko azpiegituren oinarri irmo eta zabal batean eraikitako gizarte batetik kanpora.

EAJk kontzepzio horrekin egin izan du bere jarduera politikoa, bai geure euskal esparruan, gure erakundeek arlo honetan ekiteko eskumenak izan zituzten une beretik, bai, ausardia berarekin, gure azpiegiturak mendeaz zituzten esparru guztietan.

Hala ere, ez da lortu EAJk azpiegiturretan nahi duen guztia. Gauzak daude lortzeko eta hobetzeko, bai azpiegiturak sortzeari dagokionez, bai horiek kudeatzeari dagokionez. Estatuaren azpiegituren historia ustezko plangintzaz beteta dago, hanpatasunez haizatu eta harrokeriaz aurkeztu baina orientazio eta pisu urriko edo batere gabekoak eta egiterakoan arbitrariotasunak eta, askotan, presio talde batzuen interesek eta interes alderdikoiek behartutakoak. Garraio azpiegiturak ezin erabil daitezke, eta gutxiago oraingoa bezalako aurrekontu-murrizketa giroan, trukerako edo autonomia erkidego jakin bati ezelako konpentsazioa emateko. Plangintza xehea eta beharretara doitu eskatuko dugu, egon dauden baliabideak optimizatu eta hobetzeko, Euskadi Europarekin eta, ondorioz, munduarekin egoki lotuko duela bermatuko duen ikuspegi global batekin.

Krisi ekonomikoak, eta aurrekontuetan eta administrazioetan utzi dituen ondorioek, argi bai argi utzi dute garraioen plangintza eta kudeaketa sistema, Estatuaren Administrazio Zentralak setaz eta jelsiaz bezain arbitrariotasunez eta trakeskeriaz bereganatuta zeukana, besterik gabe, ez dela iraunkorra eta, EAJk behin eta berriro aldarrikatzen izan duen bezala, oinarritzko planteamenduen berrazterketa bat behar duela. Hurbiltasunetik kudeatu behar dela eskatzen dugu, sistemaren kudeaketa integral iraunkorra garraioaren modalitate guztiekin eta horien lurralde aplikazioekin uztarturik. Ikuspegi horretatik, EAJk euskal erakundeek garraioko lurralde sistemetan esku hartu behar dutela erreklamatu du, horien eraginkortasuna eta efizientzia hobetzeko esparrua da eta.

Horretarako neurri hauek proposatzen ditugu:

- 1) **Azpiegitura sistema oso berri zehaztea.** Espainiar estatuak, EAJren iritziz, bere azpiegituren plangintza eta kudeaketa sistema oso berri guztiz zehaztu behar du. Sistemak lortu nahi diren helburuen arabera plangintzan oinarrituta egon behar du. Azpiegituren plangintza egiteko eta kudeatzeko, zein pertsona eta enpresari eman behar dien zerbitzua, horiek hartu behar dira erreferentzi puntu zentral moduan. Hortik aurrera, hori lortzeko zerbitzuak ezarri behar dira, eta azkenik aurrez jarritako helburuak lortzeko azpiegitura berriak eta/edo daudenen aldaketak diseinatu behar dira. Beti ere, egon dagoen eta/edo begiz jotzen den eskaera erreal kuantifikagarria irizpide hartuta eta ingurumen-, ekonomia- eta gizarte-iraunkortasun printzipioaren mendeaz.
- 2) **Europa barneko sareetan txertatzea.** Azpiegitura berrien eta daudenak hobetzearen gaineko plangintza eta erabakiaren printzipio-gida zentral moduan ezarri behar da Estatuaren garraio sistema Europa barneko sareetan txertatzea. Hortaz, EAJren ikuspegitik, txertatze horrek, Europa barnean, Pirinioez gaindiko oinarritzko korridore bi

ezartzea eskatzen du: Korridore Atlantikoa eta Korridore Mediterraneo. Korridore Atlantikoaren denborazko garapena Europaren aurreikuspen eta eskakizunetara egokituta egitea eskatzen dugu.

- 3) **Salgaien garraioari arreta berezia.** Garraio modalitate bakoitzerako ezarri eta jarraitu behar diren lehentasunak une bakoitzean zehaztuko dituen sistemaren plangintza bateratua bera izango bada ere, historian zehar salgaien burdinbide sistema kudeatzean izan den arreta faltak garraioaren modalitate horri duda gabe lehentasuna eman beharra azpimarratzera behartzen gaitu, ekonomiaren lehiakortasunerako behar-beharrezkoa delako, plataforma logistikoei lotuta.
- 4) **Euskal aireportu sistema,** Bilbo, Donostia eta Gasteizko aireportuek, Iruñekoaz gain, osatuko dutena. Aireportuen eskumenaren transferentzia eskatzen dugu, garapen ekonomikorako giltzarri baita azpiegitura hau.
- 5) **Euskal portu sistema,** agintaritza beraren mendean Bilboko eta Pasaiaiko portuak bilduko dituen.
- 6) **Euskal burdinbide sistema,** bere mendean euskal burdinbide azpiegituren kudeaketa eta azpiegitura horietatik igarotzen diren edo igaro daitezkeen aldiriko tren guztien antolamendua izango dituen, bai eta Lastertasun Handiko Trena ere euskal hiriburuen arteko zerbitzuetan.
- 7) **Lastertasun handia Euskadira 2019an helarazteko konpromisoa betearaztea.**
- 8) **Azpiegitura hidrologikoak.** Plan Hidrologiko Nazionalaren esparruan interes orokorrekotzat jasotako azpiegituretatik Euskadin egiteko geratzen diren guztiak eginaraztea. Ildo horretan, Ureztatze Plan Nazionalean Euskadirako beharrekotzat jotzen diren azpiegitura guztiak eginaraztea (batez ere Arabako lurralde historikoan eta Nafarroan).
- 9) **Arreta berezia azpiegitura digitalei.** Azpiegitura digitalen garapenean ekiten jarraitu behar da. Ahalmen handiko konektagarritasun digitala giltzarri estrategikoa da inbestimenduak erabakitzeko eta lehiakortasun faktore bat gure enpresetarako. Ziurtatu egingo dugu arlo honetan erreferentzia izaten jarraitzea guztiz kritikoa dela gure Herria garatzeko.

7.- INGURUMENAREKIKO KONPROMISO AUSARTA

EAJk etorkizuneko gizartearen alde egiten du ausart apustu. Garapena, aurrerakuntza, berrikuntza, lehiakortasuna eta hazkuntza ingurumenaren babesarekin, leheneratzearekin eta eraberritzearekin koherentziaz eta arduraz orekatuta gertatzen den gizartearen alde. Klima aldaketaren erronkari aurre egiteko, ingurumenaren babesa eta garapen sozioekonomikoa etengabe orekan izan behar ditu bultzatu behar den gizarte eredu eta ongizate estatuak eta horren alde apustu ausart eta arduratsua egin behar dugu.

Ingurumenari lotuen dagoen eremuetako bat energia da. Energiak munduan duen egoera aldaketa sakonak jasaten ari da. Europa horien lekuko eta nozitzaile argia da. Energia merkearen garaia atzean geratu dira. Energiaren hornidura arazoak egunero ageriago ditugu. Klima aldaketa baten ondorioen aurrean gauden kontzientzia, neurri handi batean operatzen ari izan garen energia eredu onorio, gizartearen zati handi bat harrapatu du. Ezinbestekoa da energiarekiko politika berri bat. Energiarekiko kultura berri bat ere behar da, gure egunetara arte operatzen izan den bizitza sistemetan batzuetan oso zailak diren hainbat aldaketari ekiteko eta aurre egiteko.

Energia arloan, espainiar estatua ez da salbuespena. Aitzitik, energia mendekotasun handia du eta energiarekiko politika egonkor eta argirik ez dauka ez epe ertainera ez luzera. Europarako Energia Politikaren hiru helburu handiek estatuko energia politikaren helburu nagusiak ere izan behar dute:

- Horniduraren segurtasuna areagotzea.
- Ekonomiaren lehiakortasuna eta energiaren eskuragarritasuna ziurtatzea.
- Ingurumen iraunkortasuna bultzatzea eta klima aldaketa borrokatzea.

Giro horretan, EAJk hitz ematen du ildo hauetan lan egingo duela ingurumen arloan:

- 1) **Nazioartean onartutako ingurumenarekiko konpromisoak hertsiki betetzea.** EAJk Kiotoko Protokoloaren bigarren aldia jarri ziren eta alde askotako beste akordioetan izenpetzen diren konpromisoak benetan betetzearen aldeko apustua egiten du, CO2 isuriak edo berotegi efektuko gasak gutxitzeko, eta gure planetako beste baliabide naturalak babesteko.
- 2) **Energia berriztagarriak.** Energia berriztagarrien aldeko apustua, Europako esparruan kanpoarekiko mendekotasun gutxiago duen energia mix bat prestatzeaz eta parte hartzeaz gain.
- 3) **Autokontsumoaren eta sorkuntza banatuaren aldeko apustu ausarta,** printzipio horiek gidatu behar baitute energia politikaren orientazio estrategikoa.
- 4) **Energia aurrezte eta efizientzia.** Helburu handiguratsuagoak dituzten energia aurrezteko eta efizientziako planak erreklamatzeko ditugu, eta horietan autonomia erkidegoek protagonista argiak izan behar dute. Kogenerazioaren alde ez bairik gabe.

- 5) **Industriaren lehiakortasunera orientaturiko energia estrategia.** Europa ipar eta erdialdeko erduei jarraituta, energia sektorearen egitura aldatu behar da, gure industriek nazioartean kostu lehiakorrek eskaini ahal ditzaten.
- 6) **Garoña ixtea eta eragindako eremuaren ekonomia biziberritzeko neurriak.** Garoña behin betiko itxi behar da, zaharkituta dagoelako eta, energia ekarpen txikia duenez, beharrezkoa ez den indarretxe bat delako, eta paraleloan ixte horrek eragiten dion eremuaren ekonomia biziberritzeko neurriak martxan jarri behar dira. Prozesu horretan Arabako hamahiru udalerri hartu beharko lirateke: Añanako Eskualdeko hamar, Aialako bi eta Zuiako bat.
- 7) **Ingurumearen laugarren faseari benetan ekitea,** hondakinek degradatutako lekuak leheneratzea. Lehentasuna izan dadila lur degradatuak leheneratzea eta kutsadura kentzea.
- 8) **Europako energia politika.** Europako energia merkatu komun baten aldeko apustuaren defentsa eta, Europan ezarri diren edo ezartzen diren helburuak arduraz betetzen ote diren, jarraipena egitea. Mugaz gaindiko interkonexioak indartzea, bete beharreko helburua da eta.
- 9) **Energia merkatuko gardentasuna, lehia, eta egonkortasuna.** Energiaren estatuko arau esparru egonkor eta iragargarri bat, arbitrariotasunik eta inprobisaziorik gabea eta abaguneko partikularren mendean ez dagoena, nahiz interes partikularrak izan edo ez. Jarraipen etengabea gas eta argindar sektoreetan benetako lehiaren printzipioa bete dadin. Energia merkatuko operazioetan gardentasunik handiena eskatu behar da.
- 10) **Laguntza ariga I+G+b-ari ingurumen eta energia sektoreetan.** Laguntza “enpresa berde” deritzenei.
- 11) **Sistema fiskal berdea.** Sistema fiskala teknologia eta sektore garbiak sustatzeko eta teknologia eta sektore kutsagarriak zigortzeko erabiltzea.
- 12) **Garatzen ari diren herrialdeen iraunkortasuna bultzatzea.** Garatze bidean dauden herrialdeekin aldebiko elkarlan hitzarmen eta adostasunak sinatzea, herrialde horiek ingurumenaren iraunkortasunarekin elkargarriak diren gizarte moderno eta lehiakorrek lortzeko atazan bat egin ahal dezaten, ezinbestekoa baita hori klima aldaketaren aurka modu globalean egiteko borroka.

8.- BEGIRUNERIK HANDIENA ETA AURRERAPAUSOA ESKUBIDE ETA ASKATASUNETAN

EAJ-k giza eskubideak aldezen tradizio luzea dauka. Beti eduki izan ditugu agerian horren erakusgarriak eta arlo honetan aurrera egiteko konpromisoa adierazi dugu zenbat-nahi nazioarteko foro eta parlamentutan, giza eskubideak zapaltzen diren egoeren aurrean ekinbideak proposatuaz, besteak beste, Saharan, Sirian Ekuatore Ginean eta Angolan. Euskadiren eremuan, Giza Eskubideen batzordea bultzatu dugu Eusko Legebiltzarrean, arlo honetan aurrera egiteko gunea izan dadin.

Eskubideen errespetu hori delituak egin dituztenentzat ere bada. Gizarte baten heldutasun demokratikoak termometro ona du bere zigor sistemaren humanizazioan. Horregatik dira hain garrantzitsuak berriro hezte eta gizareratzea, printzipio konstituzionalak eurak, bihar-etziko legediaren inspirazio izan behar luketen arren oraingo sistemak de facto baztertzen dituenak. Izan ere, joan den legealdiaren ezaugarrietako bat zigorrak neurri gabe gehitu direla izanda. Gainera, justizia administrazioak ondo funtziona dezan eta estatu deszentralizatu baten egiturara egokitu dadin behar diren erreformek egin gabe jarraitzen dute.

EAJrentzat hain sentikorra den gai honetan, lanerako konpromiso hauek hartzen ditugu:

- 1) **Justizia administrazioa euskal autonomiaren errealitatera egokitzea.** Antolakuntza judiziala Euskadin Euskal herriko Justizia Auzitegi Nagusian amaitu dadila aldezen du EAJk; instantzia prozesal guztiak hor agortuko lirateke, kasazio errekurtoa edo jurisdikzio ordena guztietako azken instantzia barne, estatu osoan salbuespen bakarrarekin, hau da, Auzitegi Gorenaren jurisdikzioa. Halaber, Euskadiren eremuan botere judizialaren gobernua Euskal Justizia Kontseiluari egokituko litzaioke, eta Ertzaintza izango litzateke polizia judiziala euskal eremuan ondorio guztietarako.
- 2) **Espetxe arloko transferentziak.** Espetxe arloko eskumenen eta espetxe politika betearazteko eskumenaren transferentzia urgentea, Gernikako Autonomia Estatutuan islatzenden bezala eta EAJk behin eta berriro eskatu duenez.
- 3) **Berdintasunean eta herritarren eskubideetan izan diren aurrerapenen errespetua.** Azken legealdi bietan onartutako legeen aurka gaude aurrez aurre, berdintasunari eta herritarren eskubideei eraso ezbaierik gabeak izan baitira. Konkretuki, Herritarren Segurtasuna Babesteko lege organikoa indargabetu (herriak "mozal legea" izenez ezagutzen duena).
- 4) **Giza Eskubideen Plana.** Giza Eskubideen Plan bat bultzatzea, neurri konkretuak jasoko dituen bai kanpo politikan bai barne politikan, helburu argiekin, ekintza estrategiekin eta emaitzak lortzen lagunduko duten epeekin, gizarte zibilak eta Kongresuak aplikazioa kontrolatu ahal izateko jarraipen eta ebaluazio mekanismoak jasoko dituen.

- 5) **Indarkeria sexista.** Genero indarkeria borrokatzea, baliabide nahikoaz hornitzen dela bermaturik, biktimek babes, arreta eta justizia eraginkorra izan dezaten.
- 6) **Duintasuna bizitzaren azkenean.** Ezinbestekoa da sozialki eta juridikoki eztabaida serio eta sakona egitea gai honetaz, eta beti ere printzipio hauetan oinarrituta ebatzi behar da: gaixotasuna diagnostikatu zaien unetik pertsona guztiek dute arreta aringarri integrala izateko eskubidea, eta oinarrian dagoen gaixotasunerako baliabide terapeutikoen sendatze helburua lortzen ez duten neurrian edo gaixoa eritasunean hondoratzen den neurrian arreta hori sakonagoa eta handiagoa izateko eskubidea; arreta horrek unibertsala izan behar du eta irisgarria eremu soziosanitarioan zein etxean; edozein tratamendu ez hastea edo hartzeari uztea -bizirik mantentzeko direnak ere bai- pertsona guztien eskubidea da, eta, pertsona batek hori erabakitzeo, tratamenduaren helburuak, dauden ordezkari aukerak eta erabaki bakoitzaren ondorioak ere jakin behar ditu; bai suizidio lagundua bai eutanasia despenalizatzeko, aurretiaz guztiz argi ezarri beharko dira baldintza konkretuak eta kontuan hertsiki hartu beharko diren orotariko babesak.
- 7) **Oroimen Historikoaren Legea osorik aplikatzea,** praktikan geldiarazita egon baita legealdi honetan. Gerra Zibilean eta frankismo garaian egin ziren nazioarteko zuzenbideko krimenen biktimei egia, justizia eta ordaina jasotzeko eskubidea modu eraginkorrean bermatzea.
- 8) **Salbuespeneko legediak.** Nazioarteko terrorismoak baldintzatzen dituen garai berri hauek ezin dira aitzakia izan Europa eraikitzearen eta mendebaldeko munduaren ikur eta seinale izan diren eskubide eta askatasunak baztertu eta zapaltzeko. Fenomenoari aurre egiteko legeak behar dira, baina giza eskubideen errespetu osoarekin bat eginda eta albuespeneko legeak ohiko arau bihurtu gabe.
- 9) **Tratu txarrak eta torturak guztiz ezabatzea eta pertsegitzea.** Legedi antiterrorista indargabetzea eta atxilotze zentroetan gerta litezkeen tratu txar eta tortura kasuak berehala pertsegitzea, bai Arartekoak eta Herriaren Defendatzaileak bai Amnesty International erakundeak eta Torturaren aurkako Nazio Batuen Kontalariak salatu duten bezala.
- 10) **Jurisdikzio unibertsala.** Botere Judizialaren Lege organikoaren erreforma bultzatzea, agintariak nazioarteko zuzenbideko krimenen susmagarriak ikertu eta auzitaratu ahal ditzaten, delitua non egin den edo akusatua den edo biktimaren naziotasuna zein den gorabehera.

- 11) **Biziarteko zigorrik ez.** EAJk aurrez aurre gaitzesten du “espetxealdi iraunkor berrikusgarria” deritzona, de facto biziarteko zigorra ezartzea delako.
- 12) **Atzerritar egoiliarren eskubideak mantentzea** estatuak atzerritarrekiko duen oraingo politikaren aurka, neurririk gehienak kontingenteak gutxitzea zuzendu baitira, bereziki familia berrelkartzeari eta sustraitzeari dagokienez.
- 13) **Europaren immigrazio politika erabakitzea.**
- 14) **“Dublin II” arautegia bete-betean aplikatzea,** asilo eskaeraren ardura duen estatu batasunkidea zein den lehenbailehen zehazteko eta asilo prozeduren abusuari aurrea hartzeko. Egun European gertatzen ari den iheslarien krisiaren egoera berrira egokitzea.
- 15) **Migratzaileen eskubideak bermatzea.** Etorकिनak barneratzeko zentroetako (CIE) askatasun gabetzearen ordeko aukerak aplikatzea. CIEen Arautegia aplikatzeak migratzaileen eskubideak bermatzen dituela eta gerta litezkeen tratatu txarren eta giza eskubideen beste bortxaketen salaketei buruzko ikerketa sakon eta zorrotzak egiteko aukera ematen duela ziurtatzea.
- 16) **Aterpetuen eta asilo-eskatzaileen kanporatze prozeduretan ez-itzultze printzipioa eta harrera baldintza duinak bermatzea,** nazioarteko estandarren parean.
- 17) **Heriotza zigorraren aurkako borroka.** Heriotza zigorra dagoen herrialdeetan Giza Eskubideak aldezte eta beste estatuetan hiltzera kondenatutako espainiar naziotasuneko herritarrei defentsa juridiko egokia ziurtatzea.
- 18) **Gizakien salerosketaren aurkako eta biktimen giza eskubideak babesteko lege integrala.**
- 19) **Giza eskubideak babesteko nazioarteko tresnak berrestea,** hala nola Europako Gutun Sozial Berraztertua eta Gerrako Krimenen eta Gizateriaren Aurkako Krimenen Preskribaezintasunari buruzko Egiunea.
- 20) **Giza eskubideekin konpromisoa hartua duen atzerri politika,** giza eskubideak baztertuta utziko ez dituen beste interes ustez goragokoakatik. Geopolitikaren interesek Mendebaldeko Europaren oinarri den diskurtso humanista, demokratikoa eta soziala ezin dute zalantzan jarri jokalekura heldutakoan. Ausardia behar da. Ausardia beste herrialde batzuetako demokrazia garatzen laguntzeko, eta errespetu berezia autodeterminazio eskubidearekin.

- 21) **Elkarlan konpromisoak betetzea.** EAJk badaki zer garai bizi ditugun, baina horrexegatik erakutsi behar dugu, hain zuzen, gure elkartasun bokazioa beti bezain irmoa dela. Horregatik, oraingo behar lokalak bistatik galdu gabe, aurrekontu publikoek eutsi egin behar diote nazioarteko elkarlanerako partiden pisuari, justizia, aukera berdintasuna, haurren babesa, genero ekitatea, ingurumen iraunkortasuna eta giza eskubideen defentsa mundu guztian bermatuko duen garapen global eredu bat bultzatuaz.

9.- ETIKA ETA GARDENTASUNA EKINTZA POLITIKOAN ETA ERAKUNDEEN JARDUERAN

EAJk zorrozetasun politiko eta demokratikorik handiena aldezen du. Gardentasuna eta kontu-ematea bezalako printzipioek, herritarren parte-hartzeak, eta etikak eta ardurak ekintza politikoa eta erakundeen jarduera nahitaez gidatuko duten giroan.

Heldu nahi dugun mailara, Europaren iparraldeko gizarterik garatuenean duten mailara, oraindik heldu ez garela onartuta, Euskadin printzipio horien aplikazio eredu arrakastatsua landu dugu, baina espainiar estatuan egoera oso urrun dago berdina izatetik.

Gainera, erakundeen lana herritarrek modu eraginkorrean kontrolatu ahal izatea oinarri duten printzipio horien aurrerakada geldiezinak, espainiar estatua dagoen krisi politikoari eman beharreko erantzunaren elementu nagusia osatu behar du. Funtsean, helburu hauek betetzea da kontua:

- Gehiago entzutea, pertsona guztiei eta talde guztiei. Elkarrizketan jardutea. Hurbiltasun fisikoaren balioa ulertzea.
- Ulertzeko moduan eta hurbiletik informatzea. Datuak informazio bihurtzea.
- Elkarrekin sortzea. Herritarrei politika publikoak lantzen parte aktiboa harraraztea.
- Ebaluatzearen eta kontu-ematearen aldeko ahalegin argi bat. Gure herritarrek eskubidea dute euren zergak non inbestitzen diren eta administrazioek, kasu honetan, administrazio zentralak, garatzen dituzten zerbitzu eta programa publikoen emaitzak zein diren jakiteko.

Printzipio eta helburu horiei jarraituta, ildo hauek langai hartzeko konpromisoa gureganatzen dugu:

- 1) **Gardentasuna eta parte-hartzea heritarren eskubide gisa aktiboki aldezte.** Gero eta gardentasun eta parte-hartze handiagoa eskatzeak, EAJren iritziz, herritarren eskubidetza hartu beharra dakar, eta, beraz, egin behar bat da herri administrazioei eta gizarte antolakundeei, besteak beste, alderdi politikoei, dagokienez. Ildo horretan, gardentasuna eta etika EAJk gidatutako erakundeen gobernu ekintzan oinarritzko printzipio bat ez ezik, gure lana oposiziotik egiten dugun erakundeetan ere eskakizun nagusietako bat izan da eta izaten jarraituko du.
- 2) **Kontrol sistema berriak proposatzea eta sistema horiek egoki funtzionatzen dutela ziurtatzea.** "Administrazio zaharrea" oraindik geratzen diren esparru opaku haiek erauzi beharra dago nahitaez. Lanean jarraituko dugu "argitara ateratzeko", eta, gune horiek herritarrek kontrolatzen dituztela bermatze aldera, sistemak ezartzeko. Bereziki, Estatuaren segurtasun indar eta gorputzak eta armada bezalako eremuetan, edozein informazio jasotzea ia ezinezkoa da eta.
- 3) **Sekretu ofizialen lege berria,** informazioa eskuratzeko bidea mugatuko ez duena, giza eskubideen abusu eta bortxaketei aurre hartzeko, horiek gutxitzeko edo ikertzeko, eta gaur egun atzerri politikarekin gertatzen den bezala sailkapen generikoak egingo ez dituen.

- 4) **Ordezkarri publikoen konpromiso etikoa sakondu.** Paradisu fiskaltzat jotzen diren herrialde edo lurraldeekin operaziorik ez egiteko konpromiso esplizitua. Gainera, ustelkeriarekin, herri ogasunarekin, gizarte segurantzarekin eta laguntza publiko eta diru laguntzekin zerikusia duten delituak direnean, izan dezaketen forupea kendu egingo zaie.
- 5) **Lobby arauketa,** jardueraren eta, zehazki, kargudunekin eta ordezkari politikoekin dituzten harreman eta interakzioen gardentasunik handiena izateko neurri eraginkorrak ezarriaz.

10.- EUSKADIREN ESTATUS POLITIKO BERRIA

Gernikako Estatutua gainditzearen beharraren aurrean, garai politiko berri bat dator Euskadira. Legealdi honek autogobernuan aurrera egiteko eta Estatuarekiko harreman estatus politiko berri bat lortzen ere aurrera egiteko balio behar du, Euskal Herriaren borondate politikoa “eguneratuko” duen oinarri zabaleko adostasuna hezurramitzen urrats funtsezko bat eginaz.

Elkarrizketa tresna nagusi izango duen akordio bat, gehiengoaren eta gutxiengoaren eskubideak errespetatuko dituen formulazio juridiko-politiko berri bati bide emango diona. Egitezko bidearen aldekarreko eta “mendetasunezko” harremanetik eskubidezko bidearen alde biko eta “berdintasunezko” harremanera eraman gaitzan akordioa. Identitate eta errealitate nazional ezberdinen elkarbizitza, mendez mende egin izan den moduan, babestu egingo duen akordio bat.

Gure nahia “lege zaharra”/“lege berri” gisa eguneratzea da. Estatus berri bat, berdinen arteko ituna eta hitzartzea oinarrian dituen arlo politikoan, eta alde biko harremana eta bermeak arlo juridikoan.

Euskadin elkarbizitza garai berri baterako akordio berri hori lortzea lehentasun bat da, eta konpromiso hauek hartzea dakar:

- Printzipio demokratiko oinarrikoenak herritarren gehiengoaren borondateari balio arautzaile garrantzitsua ematea eskatzen duela ados egotea, eta, horren ondorioz, tartean diren eragile politiko eta instituzionalek borondate horren adierazpen argiari erantzuteko behar diren doikuntzak negoziatu behar dituztela.
- Euskal gizarteak bere etorkizuna erabaki dezan, iritzia eska dakion eta demokratikoki adierazten duen borondatea errespetatzen dakion eskubidea eta gaitasuna duen Herri bat dela ados egotea.
- Euskal gizarteak jokaleku demokratiko batean elkarrekin bizi behar duten identitate anitzek osatuta dagoela ados egotea.
- Gatazkak konpontzeko metodoa elkarrizketa, negoziazioa, indar politikoen arteko adostasunik zabalenak edo, bestela, gizartearen gehiengoak erabakitzen duena errespetatzea direla ados egotea.
- Ados egotea prozesu demokratiko guztiek inklusioa behar dutela eskusioaren ordeztu; baldintza berdintasuna behar dutela, hau da, mehatxurik ez, eta tradizio politiko guztiek legezko adierazpen bat izan dezaketela.

Proposamen honek nazio anitzeko errealitate hau onartzea eskatzen du, nazio anitzeko egitura duen Estatu batean Euskal Nazioa politikoki eta juridikoki aitortzea, eta Euskal Herriak, Europan eta munduan presentzia argia izanik, bere etorkizuna aske eta demokratikoki erabakitzeko eskubidea eta gaitasuna dituela aldarrikatzea.

LEHENIK
EUSKADI
ES LO QUE
IMPORTA

